

Spis treści

Wstęp 9

Rozdział 1. Narodziny polskiej refleksji psychologicznej 21

- 1.1. Łacińskie początki polskiej myśli psychologicznej 22
- 1.2. U źródeł rodzimej literatury psychologicznej 24
- 1.3. Narodziny polskiej terminologii psychologicznej 33

Rozdział 2. Zapowiedź psychologii jako odrębnej nauki empirycznej 39

- 2.1. Próba psychologii pierwszoosobowej według Józefa Kalasantego Szaniawskiego 40
- 2.2. Psychofizjologia oraz psychologia rozwojowo-wychowawcza według Jędrzeja Śniadeckiego 45
- 2.3. *Rozważny wywód sił i działań umysłowych* w ujęciu Jana Śniadeckiego 49
- 2.4. Między typologią a paleontologią umysłu: Michała Wiszniewskiego *Charaktery rozumów ludzkich* 50
- 2.5. Początki psychopatologii 56
 - 2.5.1. Jana Jonstona i Ludwika Perzyny opisanie chorób psychicznych 57
 - 2.5.2. O „psychicznej” metodzie leczenia – projekt psychoterapii według Józefa Jakubowskiego 64
 - 2.5.3. Bartłomiej Frydrych i Klemens Maleszewski – pionierzy współczesnej psychopatologii 71
 - 2.5.4. Czy powodem cierpienia chorego jest ciało czy „grzeszna dusza”? 78
- 2.6. Polscy prekursorzy myśli transpersonalnej 85

Rozdział 3. Pierwsze projekty uprawiania psychologii naukowej oraz początki naturalizacji umysłu 91

- 3.1. Józefa Kremera pionierski projekt uprawiania psychologii naukowej 92
- 3.2. Zarys psychologii empirycznej według Mikołaja Lipińskiego 96
- 3.3. Początki naturalizacji umysłu w dziełach Wiktora Feliksa Szokalskiego 98
- 3.4. Jak należy badać duszę? Julian Ochorowicz o metodzie badań psychologicznych 103
- 3.5. Kolejne etapy unaukowiania psychologii – fizjologia i medycyna 109

Rozdział 4. Pierwsze ośrodki psychologii naukowej 113

- 4.1. Władysław Heinrich: prekursor behawioryzmu i założyciel pierwszej pracowni psychologii eksperymentalnej 121
- 4.2. Edward Abramowski: od badań nad pamięcią do metafizyki doświadczalnej 136
- 4.3. Kazimierz Twardowski i początki psychologii w Uniwersytecie Lwowskim 152
- 4.4. Działania organizacyjne: zjazdy, czasopisma i Polskie Towarzystwo Psychologiczne 166
 - 4.4.1. Zjazdy 167
 - 4.4.2. Czasopisma naukowe 173
 - 4.4.3. Polskie Towarzystwo Psychologiczne 181

Rozdział 5. Rozkwit psychologii w murach uniwersyteckich 191

- 5.1. Psychologiczna Szkoła Lwowska 193
 - 5.1.1. Pierwszy okres: 1898/1899–1901 195
 - 5.1.2. Drugi okres: 1902–1919 204
 - 5.1.3. Trzeci okres: 1920–1939 213
- 5.2. Psychologia na Uniwersytecie Jagiellońskim 219
- 5.3. Psychologia ogólna i wychowawcza na Uniwersytecie Warszawskim 230
 - 5.3.1. Władysław Witwicki i dostojna psychologia uniwersytecka 231
 - 5.3.2. Stefan Baley i próby upracticznienia psychologii 240
- 5.4. Stefan Błachowski i początki psychologii klinicznej na Uniwersytecie Poznańskim 247
- 5.5. Nieśmiałe przymiarki do psychologii w Wilnie 256

Rozdział 6. Psychologia wykracza poza uniwersytety 265

- 6.1. Początki praktyki psychologicznej w Polsce i jej prekursorzy 271
- 6.2. Rozwój psychologii stosowanej w okresie międzywojennym 281
 - 6.2.1. Nurt pedologiczny w psychologii stosowanej: w centrum zainteresowań – młode pokolenie i testy 292
 - 6.2.2. Nurt psychotechniczny: w centrum zainteresowań – człowiek pracy 314
 - 6.2.3. Próby stosowania psychologii w innych dziedzinach życia: w centrum zainteresowań zaburzenia i choroby psychiczne oraz przestępczość 323
- 6.3. Geneza i dzieje ruchu eugenicznego 337
 - 6.3.1. Losy polskiej ustawy eugenicznej 341
 - 6.3.2. Polskie Towarzystwo Eugeniczne i udział psychologów w popularyzacji eugeniki 348

Rozdział 7. Dzieje psychoanalizy w Polsce	359
7.1. Geneza polskiej psychoanalizy	363
7.2. Początki psychoanalizy na ziemiach polskich	368
7.2.1. Psychoanaliza na zjazdach. Pierwsze publikacje poświęcone psychoanalizie	369
7.2.2. Najważniejsi popularyzatorzy freudyizmu przed pierwszą wojną światową	375
7.3. Psychoanaliza w dwudziestoleciu międzywojennym	382
7.3.1. Adam Wizel i Maurycy Bornsztajn: nestorzy polskiej psychoanalizy	386
7.3.2. Roman Markuszewicz, Gustaw Bychowski i Jan Nelken: oryginalne ścieżki polskiej psychoanalizy	391
7.3.3. Psychiatryzy, neurologdzy i pedagodzy o orientacji psychoanalitycznej	403
7.3.4. Psychologowie wobec psychoanalizy	411
7.3.5. Krytyka psychoanalizy	414
7.4. Miejsce psychoanalizy w polskiej myśli psychologicznej	421
Zakończenie	427
Bibliografia	439
Prekursorzy i twórcy polskiej psychologii oraz osoby ich wspierające	477
Indeks nazwisk	482
Źródła fotografii	494
O Autorach	496